

Michaela Glöckler

Cilvēka biogrāfija un tās garīgie likumi

Michaela Glöckler: Die Biographie des Menschen und ihre geistigen Gesetze

1995

**In der Reihe GESUNDHEITSPFLEGE *initiativ*
sind bisher folgende Bände erschienen:**

- Band 1: Michaela Glöckler
Lebenskrisen als Zukunftschancen
ISBN 3-932161-00-9
- Band 2: Volker Fintelmann
Von der Kunst alt zu werden
ISBN 3-932161-01-7
- Band 3: Mathias Wais
**Über den roten Faden
im Lebenslauf des Menschen**
ISBN 3-932161-02-5
- Band 4: Michaela Glöckler
**Die Biographie des Menschen
und ihre geistigen Gesetze**
ISBN 3-932161-03-3
- Band 5: Henning Köhler
**Der Mensch im Spannungsfeld zwischen
Selbstgestaltung und Anpassung**
ISBN 3-932161-04-1
- Band 6: Hans-Werner Schroeder
**Die Bedeutung der Angst
und des Bösen im Lebenslauf**
ISBN 3-932161-05-X
- Band 7: Michaela Glöckler
**Vom Wirken der Engel im menschlichen
Leben**
ISBN 3-932161-06-8
- Band 8: Gerhard Wehr
Die Mitte des Lebens
ISBN 3-932161-07-6
- Band 9: Mathias Wais
Sinn und Unsinn der Ehe heute
ISBN 3-932161-08-X

(Fortsetzung Seite 46)

Godājāmie klātesošie –*

šovakar mēs tiekamies, lai runātu par tēmu, kas cilvēkus interesē arvien vairāk. Pēdējos 20 gados ar nosaukumu "biogrāfijas darbs" ir radusies jauna darba nozare, sākumā Rietumos, un tad šeit Viduseiropā. Turklāt runa nav par kādu psihoterapiju, ne arī par jaunu psiholoģijas formu, ne arī par sarunu darbu tiešā nozīmē. Profesionāli biogrāfijas padomdevēji drīzāk vienmēr atkal saka, ka pirmām kārtām runa ir par to, kā tīri cilvēciski tikties ar otru cilvēku un mēģināt šajā saskarsmē nonākt pie savstarpējas skaidrības un labākas cilvēciskās biogrāfijas sapratnes. Te grib viens otram palīdzēt un mācīties apjēgt dzīves gaitu tās nozīmīgumā. Un te tiešām katra cilvēka biogrāfija – es tomēr gribētu to apzīmēt ar ļoti augstu izteicienu – ir svētums. Tā ir došanās iesvētītā zemē, ja ir atļauts ieskatīties kāda cilvēka likteņa gaitā. Parastajā dzīvē kaut kas tāds tiek glabāts tikai ļoti īpaši intensīvai cilvēku saskarsmei. Tā ir mīlestība vai draudzība, kas dod laiku un mieru savstarpēji izstāstīt savu dzīvi un ieklausīties vienam otrā. Šādas īpašas likteņa konstelācijas tad saglabā savu mirdzumu arī visai tālākajai dzīvei. Nav daudz tādu cilvēku, kam stāsta savu biogrāfiju; un, ja tas ir izdarīts, tad zina: tagad es esmu parādījis savu visintīmāko, visbūtiskāko. Un tomēr, kaut arī tas ir izlemts, vienmēr vēl paliek ievērojams atlikums. Kļūstot vecāki, mēs pavisam skaidri jūtam, kā blakus tam, kas biogrāfiski ir izveidojies bērnībā, skolas laikā, jaunībā, vairāk vai mazāk veiksmīgas karjeras laikā, gabaliņu pa gabaliņam uzkrājas arvien vairāk it kā krastā izskalotas lietas – nepiepildītas vēlmes, veltīgas cerības, vilšanās kaut ko gaidot, varbūt arī negaidīti lūzumi, kad dzīve pēkšņi guļ kā drupās, ko ir jāatstāj aiz sevis un ar pēdējiem spēkiem ir jāmēģina sākt no jauna.

Biogrāfija vienmēr ir dubulta: no vienas puses šīs vienas – unikālās, īpašās zemes dzīves izveidošana, no otras puses – dziļveidīgu aizmetņu, vēlmju, cerību, pārdomu, plānu, mērķu, priekšstatu sēkla. Te rodas jautājums: kas notiks ar nodomiem, ko šajā dzīvē nebija iespējams realizēt? Vai tie nepieder pie biogrāfijas? Vai biogrāfija ir tikai tas, kas ir pilnībā parādījis, kas ir kļuvis par īstenību? Droši var teikt: viss, kas caur manu biogrāfiju ir izveidojies, ir mana pagātne; dažreiz ir vieglāk un dažreiz grūtāk iegūt pret šo pagātņi pozitīvu attieksmi. Bet no otras puses ir arī sajūtams: viss, kas nav izveidojies, kas ir palicis šajā dziļveida stāvoklī, galu galā ir mana nākotne. Ja biogrāfijā būtu izdzīvojams viss, kas mūsos ir kā attīstības tieksmes un vēlmes, tad mums vairs nebūtu nekādas nākotnes. Un kas gan būtu biogrāfija, kas ir vairs tikai pagātne?

Katra biogrāfija ir veidota laikā. Līdz ar to ir skarts jautājums, vai laikā tā ir arī noslēgta, vai tās robežas nosaka pirmais un pēdējais elpas vilciens. Vai tā ir *tikai* kaut kas laicīgs, paejošs, kāda nu tā ir bijusi, vai tajā ir arī kaut kas, ko mēs it kā izceļam ārā no laika un par ko mēs ar pilnām tiesībām varam teikt: te garīgi ir ticis attīstīts kaut kas, kas, atšķirībā no jutekliskās dzīves formas pārejošajā ķermenī, ir mūžīgs, neredzams. Ja mūsu tēma ir: cilvēka biogrāfija un tās garīgie likumi – tad te tas viss kaut kur stipri saduras kopā. Ko tas nozīmē: garīgi likumi biogrāfijā? Jau pavisam normāls dabas likums tieši ar to atšķiras no kaut kāda maņu iespaida, ka tas ir reproducējams, ka tas paliek spēkā ilgu, ilgu laiku, ka visos gadsimtos to vienmēr atkal var atklāt un domāt. Jo likumi pieder tieši domu pasaulei un nevis pārejošajai maņu pasaulei. Ja tā tad cilvēka garam būtu likumi un biogrāfijai būtu individuālas likumsakarības, tad tas arī

* Lekcija nolasīta 1994. gada 21. novembrī Saimniecības mājā Štutgartē. - Tā gan ir tikusi pārstrādāta iespiešanai, tomēr apzināti saglabājot mutiskas lekcijas stilu.

nozīmētu, ka cilvēks ir ne tikai maņu būtne un līdz ar to pārejošs, bet ka viņš ir arī pārjutekliska būtne un līdz ar to tikpat nepārejošs kā domas un likumsakarības.

Cik bieži mūsu laikos mēs uzduramies attēlojumiem, kuros cilvēks tiek salīdzināts ar dzīvnieku. Tieši vakar kāds kolēģis man parādīja vienu no šīm jaunajām "mācību grāmatām" maziem bērniem, grāmatu uz bieza kartona, kur pirmsskolas vecuma bērniem, kuri vēl neprot ne lasīt, ne rakstīt, cilvēka organisms tiek izskaidrots kā komplicēti funkcionējoša mašīna, un cilvēks tā īsti skaisti ir iezīmēts skatāmbildē kā noslēdzošais posms dzīvnieku rindā. Tas šodien pieder pie vispārējām zināšanām, un vienmēr atkal ar gandrīz sajūsminātu profesionalitāti tiek izcelts, cik ļoti mēs tomēr esam līdzīgi dzīvniekiem. Man jāatzīst, ka personiski es varu to ļoti labi saprast, un īpaši, ja sekoju modernajām ētikas diskusijām: cik viss tomēr kļūst komplicēti, ja gribam izvirzīt prasību, ka cilvēks ir kas vairāk nekā dzīvnieks. Un cik vienkārši būtu viss, ja mēs, kā to ir iztīrījis *Skinner*s, beidzot būtu mierā ar to, ka īstenībā mēs esam dzīvnieki, atmetu šīs iluzorās domas par brīvību un cieņu, un tāpat kā dzīvnieki nostātos viņpus brīvības un cieņas. Tad varētu izvairīties no ekoloģiskās katastrofas, jo dzīvnieki ekoloģiski vienmēr uzvedas jēgpilni, piemēroti, saprātīgi, atbilstoši sugai. Šī uzskata pārstāvji eko-katastrofā redz tikai sekas šai cilvēka kļūdainajai identifikācijai. Kurš ir sekojis ētikas diskusijām tieši pēdējā laikā, tas var pamanīt, ka tur izpaužas ilgas, lai ar tevi apietos kā ar dzīvnieku. Jo dzīvniekiem ir normāli, ka mēs, ja tie cieš, tos ātri un bez sāpēm nogalinām. Nav arī nekādas jēgas likt dzīvniekam ciest. Kur dzīvnieki dzīvo normāli, savvaļā, nav taču nekādu iestādījumu slimību ārstēšanai, tas dabā nav paredzēts – tieši pretēji, tad tiek ātri aprīts vai kādā citā veidā strauji un "humāni" dabū galu. Līdzīgi ir ar pēcnācējiem, kur arī tikai stiprajiem ir izredzes uz pilnu, sugai atbilstošu dzīvi. Attiecībā pret to tas ir gan kaut kas īpatnējs, ka cilvēki visu savu attīstības procesu tik neticami ievēl garumā dzīves sākumā un dzīves beigās.* Kad dzīvnieks sasniedz dzimumbriedumu, tas jau ir optimāli pielāgojies, izturas absolūti gudri, sociāli piemēroti apkārtnē, augstākajā mērā apskaužami cilvēkam, kas cieš no nesaticības, sirgst no pieaugošanas vides graušanas un sajūt kā šausmu vīzijas, ka vecumā, atkarībā no apstākļiem, tiks pakļauts vairākiem ciešanu un sāpju gadiem. Tā vēl daudz ko varētu pievienot, kur šodien jūtamas dziļas ilgas: kaut mēs būtu dzīvnieki! Tik gudri, tik pozitīvi savstarpējās attiecībās, tik atbilstoši sugai, tik piepildīti un dabiski dzīves gaitā, cik vien iespējams, un tik apmierināti kā kaķis, kas ir izlaidies saulītē.

Tomēr daudz ir atkarīgs no tā, vai mēs gribam atrast savu identitāti kā cilvēki. Kļūdainā identifikācija ar dzīvniekiem vestu pie arvien vairāk necilvēcības, nekā mēs to piedzīvojam šodien. Interesantais ir – un līdz ar to mēs atkal nonākam pie biogrāfijas – ka tieši tas, kas cilvēku atšķir no dzīvnieka, ir viņa spēja uz biogrāfiju. Turklāt būtiskajā ir jāapskata četras lietas: cilvēkam ir iespēja izmantot savas maņas citādi kā dzīvniekam; katrs dzīvnieks atbilstoši sugai reaģē uz maņu kairinājumu, un tas reaģē tūdaļ un vienmēr. Suns, kas ir izsalcis un ierauga desu, kampj pēc tās. Cilvēks, kurš ir izsalcis un ierauga desu, apdomā: vai es to ēdīšu tagad, vai ņemšu līdzi uz mājām – vai: kas to šeit ir atstājis, vai var tam uzticēties? Var to arī nepamānīt vai būt veģetārietis... Vispār nav paredzams, kāda būs "cilvēciskā izturēšanās" pret desu atsevišķā gadījumā. Mēs starp kairinājumu un reakciju – un tas ir specifiski cilvēciski – varam ieslēgt savu domāšanu un jušanu, brīdi apstāties un tad darīt, ko gribam; un tā mūsu reakcijas ir ļoti dažādas. – Līdzīgi ir ar mūsu apzināto motoriku. Mēs tieši tikko Bāzeles zooloģiskajā dārzā apsveicām jaunu ziloņu mazuli. Un laikrakstos tika sajūsmināti ziņots, ka jau pēc stundas tas ir stāvējis uz savām četrām kājām. Tas ir aizkustinošs priekšstats: tikko piedzimis un jau īsu brīdi pēc tam stāv un iet kā normāls zilonis, tikai maziņš. Mēs visi zinām, cik grūta ir

* Salīdz. ar Frīdriha Kippa iztīrījumiem: *Cilvēka evolūcija attiecībā uz viņa ilgo jaunības laiku*. Štutgarte, 1991.

staigātmācīšanās cilvēkam, ka iešana neiestājas uz iedzimtu refleksu pamata, ka mūsu stāvoklis ir labils, un mums nepārtraukti aktīvi ir jāietur līdzsvars, un ka tas prasa vismaz gadu un daudzas krišanas reizes, kamēr mēs iemācāmies pārvaldīt savu ķermeni ar apzinātu motoriku. Šī specifiski cilvēciskā mācīšanās procesa beigās ir spēja pakļaut motoriku apzinātam mērķim un atraisīt kustības no instinktīvās programmas. Dabiski, ka paliek vēl arī refleksi; tomēr nesalīdzināmi daudzas mūsu kustību formas ir atbrīvotas no instinktu dzīves.

Pēc tam mums ir valodas apgūšana. Arī tā nav ģenētiski fiksēta; mēs varam iemācīties ļoti dažādas valodas atkarībā no tā, kur mēs augam, un varam mācīties vēl arī citas valodas. Un beidzot kā ceturrtā fundamentālā lieta mūs no dzīvnieka atšķir apzināti lietojamā domāšana.

Ar to mēs esam devuši kaut ko, kas ir priekšnoteikums mūsu garīgajai attīstībai. Tas pieder Rūdolfa Šteinera nozīmīgākajiem pētījumu rezultātiem cilvēkmācības jomā, ka viņš ir devis pamatojumu tam, kāpēc cilvēkam no dabas ir tik nepieciešami mācīties un kāpēc viņš ir tik nespējīgs, un kāpēc inteligentā izturēšanās nav viņa rīcībā kā iedzimta. Ka cilvēks var pubertēt un, kur dzīvnieks jau sasniedz dzimumbriedumu, tur cilvēks vispār tikai iesāk savu individuālo attīstību – tas piederas šai mīklai – cilvēks. Laikā, kad pubertējošais liek spalvām lidot pa gaisu un visu grib citādi, tikai tur sākas specifiski cilvēciskais. Kur dzīvniekam beidzas, tur cilvēkam tikai pa īstam sākas. Tāpēc mums arī šķiet savādi, ja kāds jauniešs grib darīt tieši to pašu, ko viņa vecāki. Kad vēlāk dzīvē viņš nonāk krīzē, mēs sakām: jā, tagad beidzot izdzīvo savu pubertāti, paldies dievam, ka tas vēl notiek. Mēs instinktīvi jūtam, ka tas piederas cilvēkam, ka viņš apjēdz pats sevi un nevis vienkārši pārņem, bet gan veido visu no jauna – arī savu paša attīstību. Cilvēks atsakās no ļoti daudziem gudriem, ķermeniski kā pašiem no sevis notiekošiem reakciju veidiem un aizstāj tos ar apziņas darbību, ar mācīšanās procesiem. Apiešanās ar maņu uztverēm, kopsakarību saprašana, apzināta reaģēšana, mācīšanās staigāt, runāt, domāt – tas viss ir it kā izcelts ārā no ķermeņa tā, ka to, kas mums ir instinktīvi mūsu dabiskajā ķermeniskumā un kas ir jau dots līdzī, mums nemitīgi ir jāpapildina un jāatbalsta ar iemācītām spējām. Kā tas ir savstarpēji saistīts, to zinātniski ir izpētījis Rūdolfs Šteiners. Šo cilvēka savdabību viņš ir izskaidrojis tā, ka tieši to pašu gudrību, ko dzīvnieks pilnībā iztērē savā instinktīvi iekārtotajā izturēšanās veidā, cilvēkam ir iespēja savas attīstības gaitā emancipēt no ķermeņa. Pilnīgi pašsaprotama jēgpilna sensomotoriskā izturēšanās cilvēkiem ir dota tikai kā bērniem, tiem izturoties sensomotoriski inteligenti atdarinoši un līdz ar to mācoties daudz ātrāk nekā vēlākajā dzīvē. Taču līdz ar domāšanas spējas attīstību šī spēja atkāpjas, un inteliģence kļūst abstrakta, t.i., tiek lietota neatkarīgi no ķermeņa. Patiesībā tāpat mēs esam gudri vai dumji tieši ar tām pašām likumsakarībām, tām pašām struktūrām, norisēm, kopsakarībām, ar kurām mūsu ķermenis aug, reģenerējas un veidojas. Rūdolfs Šteiners atklāja ķermeņa darbības instinktīvās un sensomotoriski inteligentās – ieskaitot ar to saistītos bioķīmiskos un fizikālos likumus – identitāti ar domu darbību un likumsakarībām cilvēkā. Es gribēju to tikai īsi paskaidrot; kurš gribētu to izlasīt izsmieļošāk, var to atrast Rūdolfa Šteinera pedagoģiskajos rakstos, to var atrast arī veselā rindā iztirzājumu grāmatās, ko var dabūt te ārpusē, un kas ir rakstītas bērniem un vecākiem.*

Ja uzlūkojam cilvēka ķermenisko attīstību, ka tā iedalās trīs pamatfāzēs. Ķermenisko biogrāfiju aprakstīt ir ļoti vienkārši: veidošanās fāze, saglabāšanās fāze un noārdīšanās fāze. Noliksim tam blakus domu, garīgo attīstību! Sākumā tā iet roku rokā ar ķermeniskās veidošanās fāzi: gadu pēc gada parādās jaunas domāšanas un jēdzienu iespējas. Pirmajos astoņos gados mums ir ļoti

* Rudolf Steiner: Die gesunde Entwicklung des Menschenwesens, GA Nr.303, Dornach 1987.
Glöckler: Elternfrage heute. Stuttgart 1992.
Goebel / Glöckler: Kindersprechstunde. Stuttgart 1994.

tēlaina, maņu orgāniem un to dotajiem pārdzīvojumiem sekojoša domāšana. Tad līdz pat pubertātei attīstās spriešanas spēja; tā kulminē dialektikā, kas ir pubertējošā rīcībā un kas parādās tajā, ka viņš – un visai vētraini – vienmēr apgalvo pretējo tam, ko saka pieaugušie.

Pēc pubertātes šī emocionālā vienmēr-pretī-nostāšanās, šī dialektikas izmēģināšana ir pagājusi, un iestājas tas lieliskais laiks, ka tagad konstruktīvi un ar sapratni tiek strādāts pie domāšanas, ko mēs saucam par patstāvīgo, radošo un caurcaurēm ideālistisko jauniešu domāšanu. Ļoti skaisti šo pārvērtību var atrast izteiktu *Jacques Lusseyran* biogrāfijā "Atkalatrastā gaisma". Savā 16. dzimšanas dienā viņš ar savu draugu norunā: "No šodienas teiksim vairs tikai patiesību." Tad jaunieši stundām ilgi iet viens otram blakus klusēdami, laiku pa laikam kautrīgi uzsmaidot, un neviens vairs neuzdrošinās kaut ko teikt, jo katrs no viņiem iekšēji pārbauda: vai tas patiesām tā ir? Kā lai es zinu, ka tas ir patiesi? Vai kaut kas ir patiesš tāpēc, ka citi to uzskata par patiesu? Ka es to esmu mācījies? Vai kaut kas ir patiesš tikai tad, kad es to izprotu pilnīgi pats no saviem ieskatiem? – Līdz ar to ir dzimusi patstāvīgā domāšana, patiesībai obligātā domāšana, kur vairs nav runa par emocionālo pretstatu, bet gan par patiesību, par kaut ko radošu, brīvu, pašatrastu, kur vairs nemaz netraucē, ka tēvs varbūt kādreiz domā tieši to pašu, tikai pie nosacījuma, ka tikai tu pats esi to atklājis un vari viņam tad pateikt: tu pie tā esi nonācis pavisam citādākā veidā, nekā es. Tad to atkal var paciest, patiesība tad atkal sasaista.

Šī attīstība tāpat iet roku rokā ar ķermenisko nobriešanu. Dzīves vidējos gados mums tad visbiežāk vairs nav tik skaidras uztveres par to, kā mainās domāšana, jo mēs pilnīgi nogrimstam savā profesionālajā un ģimeniskajā darbībā. Bet, kad ap četrdesmit, piecdesmit gadiem organisma spēki pamazām atkal mazinās un kļūst brīvi reģenerācijas spēki, ko ķermenis vairs neizmanto, jo orgāni kļūst bojāti, tad kļūst skaidri pamanāms, ka tomēr garīgi mēs turpinām attīstīties, ka nāk klāt jaunas domāšanas iespējas. Pēkšņi, kā vienā rāvienā, parādās jaunas radošas garīgas iespējas. Četrdesmit-, piecdesmit-, sešdesmitgadīgais var domāt lietas un saskatīt kopsakarības, ko jaunieši vispār vēl nespēj apjēgt.

Kad cilvēki pašnovērošanā atklāj kopsakarību starp ķermenisko vitalitāti un domu darbību, sākas jauna nodaļa pašizziņā. Tad arī saprot, kāpēc, piemēram, alkohols vai noteiktas narkotikas, kas izraisa nervu, nieru vai aknu bojājumus, iet roku rokā ar izmaiņām apziņā. Tur, kur organismā kaut kas tiek patvaļīgi sagrauts, parādās atbilstošs apziņas saturs. Ja tas notiek bieži, tad noved pie tā, ka cilvēks priekšlaicīgi noveco un desmit, piecpadsmit gadu laikā izskatās kā divdesmit gadus vecāks. Priekšlaicīgi atņemot organismam spēkus tā, ka tas ātrāk noveco un sagrauj sevi, apziņai bieži atklājas dzīvi domu un sajūtu pārdzīvojumi, daudz intensīvāki, gaišāki, mirdzošāki dvēseles un garīgi pārdzīvojumi, nekā normālas dzīves apstākļos. Jo visur, kur atmirst un atkāpjas ķermeniskais, priekšā parādās garīgais.

Cilvēkam atšķirībā no dzīvnieka pastāv iespēja ar ķermeņa augšanas un reģenerācijas spēkiem apieties domājoši, emancipēt tos no ķermeņa un brīvi rīkoties ar tiem tīri garīgi – kā ar likumsakarībām. Tā var apzināti pārdzīvot arī miršanu – arī ja otrā pusē stāvošais to ne vienmēr var uztvert. Ka cilvēkiem domu darbība vienmēr atplaukst uz ķermeniskās vitalitātes rēķina, to parāda katrs vakars, kad noguruši ejam gultā. Mēs guļam tikai tāpēc, ka ar mūsu apzināto darbību tiek nolietota nervu sistēma, un citādi tā nevar reģenerēties, turpretī ritmiskās un vielmaiņas funkcijas turpina darboties autonomi un droši, tām nav vajadzības naktī reģenerēties, jo tās "guļ" vienmēr, arī dienā. Tā kļūst saprotami arī pārdzīvojumi, kā tos apraksta *Georgs Ritchie* un citi par āpusķermenisko pieredzi. Reanimācijas situācijā, vai kad dēļ kāda šoka pārdzīvojuma ir it kā izrauts no organisma, pēkšņi piedzīvo sevi domu ķermenī, sava ķermeņa no miesas emancipētajos dzīvības procesos un pieredz to veidojošās likumsakarības kā domu dzīvi. Raugoties tā, cilvēka garīgā nobriešana, domu dzīves attīstība biogrāfijas gaitā ir lēna, piedodiet šo paradoksālo izteicienu, lēna miršana. Organisms lēni novīst, arvien vairāk

uzplaukstot garīgajai darbībai; nāves mirklī, tā sacīt, šis miršanas process ir piepildīts, un cilvēks ieiet tīri garīgajā esamībā ar savu domu organismu.

Ja sāk izziņāt un pārdzīvot kādu šādu kopsakarību kā starp dzīvības un domu darbībām, ja šajā veidā var domāt cilvēcisko būtību neatkarīgi no miesas, tad, dabiski, skats uz cilvēka biogrāfiju kļūst pilnīgi jauns, pilnīgi citāds. Tad mēs jautājam sev: kas mēs īsti esam, no kurienes nākam? Kā to var saprast, ka mēs, gadiem ejot, lēnām pamostamies paši sev, aptveram savas būtības domas, domās meklējam savu paša identitāti, meklējam paši savu nākotni ar to, ka nospraužam sev noteiktus mērķus, kas atkal arī ir domas, jā, ka mēs tā identificējamies ar patiesības, mīlestības, brīvības ideāliem – ideāliem, kas apzīmē mūsu cilvēcisko cieņu, ka paši kļūstam par tiem? Tad mēs atklājam, ka šī domāšana ir gan kaut kas vairāk nekā tie ēnainie priekšstati, ko mēs veidojam par visu iespējamo, tad mēs atklājam, ka šī domāšana ir mūsu garīgās eksistences priekšnosacījums, pamatnoteikums. Visā dzīves laikā dzīvības darbība novērš to, ka dabas likumi sagrautu mūsu redzamo, vieliski sveramo ķermeni, jo nāvē tas notiek: minerāli atgriežas zemē, gāzes pūstot atgriežas gaisā, mēs stingri pēc dabas likumiem atkal izšķīstam dabas kopsakarībā. Turpretī dzīvība nosaka šo dabas likumu integrāciju tā, ka parādās pilnīgi individuāls cilvēks. Šī visus dabas likumus integrējošā dzīvības likumsakarība, šī dzīvības organizācija ir tā, kas, kad tā ir izveidojusi ķermeni, turpina vēl tikai ar daļu savas gudrības šo ķermeni reģenerēt kā nepazināta ķermeņa dzīvība, kamēr lielākā daļa tiek aktivēta un padarīta apzināta mācību procesos un ir mūsu rīcībā kā apzināta domu dzīve. Garīgais organisms, dzīvais, neiznīcināmais dzīves gaitā lēnām paceļas ārā no pārejošā, redzamā.

Ja paskatāmies uz mūsdienu biogrāfiskajām problēmām, stāvokļiem, kādi šodien ir epidēmiski, tad redzam, cik daudzi mūsu laikabiedri un arī mēs paši vienmēr atkal sākam šaubīties par dzīvi un tās jēgu, kā parādās rezignatīvi stāvokļi, dziļas nospiešanas stāvokļi, kuros attiecības ar maņu pasauli kļūst augstākā mērā apšaubāmas, un izrādās, ka mēs vairs nevaram piemēroti reaģēt uz apkārtējo pasauli un maņu iespaidiem, ka mēs vairs nevaram nodibināt ar maņu pasauli nekādas maņu attiecības – ko dzīvnieks, dabiski, var vienmēr, gan tikai neapzināti. Mēs pamanām, ka šodien mums ir darīšana ar daudzskaitlīgiem traucējumiem, kas parādās tādēļ, ka maņu attīstība, dzīvas, siltas, ieinteresētas attiecības pret pasauli radīšana mācību norisēs negrib pareizi izdoties, ka par to ir jāpārdomā pilnīgi no jauna, kā to paveikt biogrāfijas, pirmām kārtām, bērnības gaitā.

Otrs problēmu loks ir agresivitāte: cilvēks zaudē kontroli pār savu kustību spēju. Vai arī, kas ir ļoti mokoši dvēseliskajā jomā: parādās parunāt nespējas problēma, vienkārši vairs-saprasties-nespēja. Vairs savstarpēji nevar īsti ieklausīties, runā viens otram garām – ja vispār vēl atrod vārdus tam, ko grib pateikt. Daudzi cilvēki piedzīvo stāvokļus, kad nespēj parunāt vai arī sajūt valodu kā kaut ko konvencionālu, melīgu, drīzāk kā līdzekli negodīgumam, nevis savstarpējai saskarsmei. Daudzkārt ir novērojams arī valodas sabrukums jauniešiem: par jauniem kriminālistiem ASV ir secināts, ka valodas līmenis viņiem atbilst ceturtklasnieka līmenim. Spēja dvēseliski diferencēti izteikties un verbāli izskaidroties nav attīstīta. No šīs atziņas radās ļoti jēdzīga teorija: ja ar teātra spēles un vadītu dialogu palīdzību tiek papildināta, attīstīta valodiskā izteikšanās spēja, tad tas noved pie agresivitātes un kriminalitātes samazināšanās. Augstākā mērā interesantas terapijas iesākums!

Tālāks liels traucējumu komplekss attiecas uz dažādām atkarības formām: sākot no seksualitātes līdz tablešu, narkotiku vai dažādu citu vielu lietošanai. Tam pamatā ir, ka neizdodas paša garīgās identitātes atrašana. Atkarība parādās tur, kur netiek atrasts tas, ko atkarīgais īstenībā meklē: sava paša būtība, savas personības kodols, no kā būt atkarīgam ir atkarības adekvātais priekšmets. Tajā acumirkļī, kad es atklāju: mana attīstība ir atkarīga no tā, vai es to ņemu savās rokās, vai nē, ir radīts priekšnosacījums, lai tiktu galā ar atkarību no

narkotikām vai citām nepārvaramu kaislību formām. Ja es neatrodu šo drosmi, ja man nav nekādas koncepcijas, nekāda ideāla uzmetuma par savu paša attīstību, tad es kļūstu atkarīgs no visām citām iespējamām lietām, tad nepieciešamā kārtā parādās aizvietotāj–apmierinājumi, citādi kā cilvēks to nemaz nevarētu izturēt. Ja narkomāniem jautā, kāpēc viņi ir ķērušies pie narkotikām, tad kā pamatojumu, visdažādākajos vārdos formulētu, uzzina vienmēr atkal sekojošo: saskarsmes meklēšana, identitātes, siltuma meklēšana, vēlme būt pieņemtam, pašizziņa, īsta iekšēja pārdzīvojuma dimensijas meklēšana, galu galā – pašam sevī un otra cilvēka meklēšana, attiecību, Tu meklēšana. Ja šie meklējumi neveicas cilvēciskā nozīmē, tad, to aizvietojo, tiek meklēts pa narkotiku ceļu. Pasaules Veselības organizācijas prognozējošie aprēķini rāda, ka, ja attīstība turpināsies tā, kā pēdējos 20 gados, tad 2100. gadā katrs otrais civilizētajā pasaulē būs atkarīgs no tabletēm vai narkotikām. Tieši paša garīgās identitātes atrašana, lai varētu turēties neatkarīgi no dzīves apstākļu priekiem un bēdām, un uzticēties pats sev, mūsdienās ir pavisam īpaši apdraudēta. Tiklīdz nepieciešamību saprast biogrāfiskās likumsakarības un mācīšanos dzīvi tiešām ņemt savās rokās var apjēgt kā pašdziedzināšanās mēģinājumu cilvēcē, kas materiālisma dēļ ir aplam orientēta un tagad caur ievērojamiem traucējumiem bezjēdzības pārdzīvojumu, agresivitātes, valodas sabrukuma un identitātes zaudēšanas formā arvien vairāk pamana, ka šeit ir jāsākas jauniem identitātes meklējumiem. Te var palīdzēt biogrāfijas darbs. Tas var vest pie tā, lai no jauna tiktu atklāts savs cilvēciskums, sava cilvēcība.

Tagad jūs teiksiet: tās jau ir tikai vispārējas lietas. Kā tad var tiešām saņemt savu dzīvi rokās, tiešām atrast ceļu uz šādu identitāti? Es pūlējos šajā ļoti garajā ievadā parādīt, ka savu dzīvi īstenībā var saņemt rokās tikai tad, ja ir atklāts kaut vai mazs stūrītis no tā, ka mēs paši tiešām esam neiznīcināmas garīgas būtnes, ko iesākumā varam aptvert kā domu būtnes, un kuru dzīvi un darbu mēs varam veidot balstoties šādā paša identitātes jaunā uztverē. Te jābūt saistošiem noteiktiem attīstības ideāliem. Jo bez mērķa, bez orientācijas es nevaru sakārtoti un mērķtiecīgi saņemt rokās savu dzīves ceļu. Citādi es vispār nezinu, kādā virzienā man būtu tam jāķeras klāt, pēc kādiem kritērijiem man pašam sevī jāizstrādā un jāpārvar radušās problēmas, slimības, pamestību, grūtības darbavietā, personīgos sociālos konfliktus. Attīstības ideāls domāšanai ir tajā, lai domāšanu vienmēr orientētu pēc patiesības; attīstības ideāls jūtās ir par konfliktiem emocionālajā jomā vienmēr jautāt, kā varētu šo problēmu atrisināt tā, ka tas radītu nedaudz vairāk mīlestības, man un tam otram kļūstot mīlēt spējīgākiem; tad tam ir neizsmeļams korektīvs. Jo bieži ar konfliktiem apietas tā, ka uzceļ nesamierināmas antipātijas, nepiedošanas vai naida frontes. Bet, ja meklē ceļu, kas galu galā noved pie tā, ka pats kļūst mīlestības un izpratnes pilnāks, tad – to sajūt – šos naida un izmisuma mūrus ir arvien vairāk un vairāk jānojauc; tad pēkšņi iegūst jēgu ņemt nopietni vārdus, ka mēs "saviem vainīgajiem gribam piedot". Tad pamana: piedošanas spēks ir kā atkusnis, kas liek kust cietajām nesamierināmības barjerām. Šajā žēlsirdībā ir dotas citas attīstības iespējas. – Gribas darbības līmenī mums par attīstības ideālu var kļūt tas, ka kļūstam atbildīgi ne tikai par savu paša brīvību, bet arī par otra cilvēka brīvību. Ja pastāv vienošanās, ka brīvība ir tieši tikpat svarīga kā mīlestība un godīgums, tad, piemēram, partnerības konfliktus pārrunā citādi. Cik gan daudzi konflikti rodas tāpēc, ka saka: godīgums – jā, mīlestība – jā, brīvība – nē, vai ierobežoti, ar noteiktiem nosacījumiem. Vai arī, vingrinoties godīgumā un brīvībā, pēkšņi ir pazudusi mīlestība. Tad ievēro: tikai šīs trīs rakstura īpašības tiešām izkopjot, ja tajā pastāv vienošanās, konfliktus var risināt cilvēciskā veidā.

Kad es izveidoju šādu garīgu, ideālu identitāti, tad šajā identitātē man ir kaut kas kā iekšēja sirdsapziņas balss, ko es pats pieļauju. No sava augstākā Es, kas, pats vēl tikai nākotnē topošs, tomēr jau dzīvojošs patiesīgumā, mīlestībā un brīvībā, es vienmēr atkal pamācu pats sevi, inspirēju sevi, kļūstu pats sev biogrāfijas padomdevējs. Es vienmēr vēl varu apspriesties arī ar

kādu citu, ja kādreiz pašam nerodas risinājums, bet pēc tam vēlreiz vienalga es pārrunāšu to ar padomdevēju sevī pašā. Tādējādi garīgā eksistence mums kļūst arvien reālāka, un garīgā attīstība kļūst par procesu, ar kuru mēs ik dienas strādājam un kas dienu no dienas dara mūs drošākus. Caur šo pieredzi mēs tad iegūstam izšķirošo priekšnosacījumu, lai tiešām patstāvīgi varētu tikt galā ar biogrāfiskiem konfliktiem. Bet šis priekšnosacījums arī satur tālejošu atziņu, ka mēs atklājam: tādi ideāli, kā tikko nosauktie, sniedz tas tālu pāri zemes dzīvei. Tā ir attīstības programma daudzām dzīvēm. Atšķirība starp cilvēku un dzīvnieku kļūst visskaidrākā tajā, ka mēs vispār nespējam vienā dzīvē to paveikt – tiešām kļūt par cilvēku; ka cilvēcība šajā augstajā nozīmē – patiesa, mīlestības pilna un brīva – ir nākotne, ka mēs sev, cilvēcei dodam nākotni ar to, ka šo nākotni pieļaujam un ņemam to nopietni, un strādājam pie tās. Līdz ar to mēs dodam telpu domai, ka pilna cilvēka īstenošanās uz Zemes ir iespējama tikai tad, ja šo procesu arvien vairāk attīsta atkārtotās Zemes dzīvēs.

Ar to mēs ienākam jomā, kas eiropeiskajā gara vēsturē pirmo reizi uzplauka vācu ideālismā: *Lessings*, *Gēte*, *Novalis* un citi bija pārliecināti par reinkarnācijas esamību. Zināšanas, ka ir daudz kas, kas ir atkalatgriešanās vērts, viņiem bija pašsaprotamas. Tas jau arī izraisīja Gētes humorpilni nopietnos vārdus *fon Šteina* kundzei (1779. gada 2. marta vēstulē): "Kad es atkal nonākšu uz Zemes, tad gribu lūgt Dievu, lai es mīlētu tikai vienu reizi, un, ja Jūs nebūtu pārāk naidīgi noskaņota pret šo pasauli, tad gribētu lūgt Jūs par šo manu mīlo dzīvesbiedri." – Vēlāk, ap gadsimtu miju, *Ernstam Hekelim*, kurš visu savu dzīvi ir pētījis organismu attīstību, tikšanās ar *Francisku fon Altenhauzenu*, sievieti, kura bija pusi mūža jaunāka par viņu, izraisīja piezīmi: "Es varētu noticēt dvēseļu pārceļošanai." Viņam tā bija kā atkalsatikšanās.

Tikai ja var pieņemt šo domu, kļūst tiešām spējīgs mērķtiecīgi saņemt rokās savu dzīvi. Bet pārbaudījumiem, tiecoties pēc ideāliem – un tas jau ir daudz – pievienojas vēl kaut kas cits, ko es gribētu apzīmēt ar vārdu "skološanās". Tad kļūst skaidrs: tev vajadzīgi vēl vairāk viedokļu, tev jāmacās vēl možāk, vēl ātrāk reaģēt uz to, kas ar tevi notiek kā gadījums, kā liktenīgi notikumi. Vārds "Zu-fall" (sa-gadīšanās, ne-jaušība – vācu val.) ir ārkārtīgi izteismīgs: man tiek kaut kas, kas izrādās mans (zutreffen – izrādīties pareizam, zufallen – pienākties). Tas ir ķēris, skāris tieši mani, nevis kādu citu, tas pieder pie manis. Tas tiešām izrādās mans! Bet kā es ar to apejos? Kurš ir pārliecināts par atkalmiesošanos ideju, tas zina: kas ar mani gadās, tas pieder pie manis, ar to man ir jāstrādā, un man jātiecas atklāt, ko tas grib man teikt un mācīt. Vispār tikai tad līdz ar to atklāj paša biogrāfijas likumsakarības; jo tās parādās liktenīgajos likumos, kas katrai Zemes dzīvei pieder atīpašā veidā.

Kā piemērus no šīs skološanās, mācības es labprāt gribētu nosaukt dažus viedokļus, kurus jūs varat izlasīt Rūdolfa Šteina grāmatā "Kā iegūt atziņas no augstākajām pasaulēm?", tieši nodaļā "Skološanās nosacījumi". Strādājot ar tur izklāstītajiem septiņiem nosacījumiem, apzināti tiek radīts tas, ko es gribētu nosaukt ar *Viktora Frankla* izteicienu "jaunas nostājas pret dzīvi atrašana". Viktors Frankls, kurš šajā gadā ir ticis tik daudzkārt slavinoši pieminēts, ir atklājis savu patieso brīvību un savu iekšējo garīgo neatkarību un neievainojamību koncentrācijas nometnē. Viņš priecājās par to, ka, ja kādreiz izdotos no turienes tikt ārā, viņš varēs to pastāstīt saviem studentiem. Arī logoterapija, ko viņš ir attīstījis, saistās ar šo pieredzi. Viņa izšķirošais pārdzīvojums bija: vai tas ir cietums, kur es esmu, ir atkarīgs no manas nostājas, tas nav atkarīgs no cietuma. – Atbilstoši, savu likteni var sajūst kā cietumu tik ilgi, kamēr nemaina pret to nostāju un neatklāj: tas taču ir atkarīgs no manis, kā es to saņemu rokās un ko es no tā iztaisu savai attīstībai.

Pirmais garīgi-dvēseliskās skološanās nosacījums, ko Rūdolfs Šteiners tur nosauc, ka būtu jāpievērš uzmanība savas ķermeniskās un garīgās veselības veicināšanai – nav nemaz tik viegls uzdevums. Jo tas var padarīt par totālu egoistu, ja vienmēr domā par sevi, laicīgi iet gulēt,

pametot citus strādājam, un tā tālāk. Tomēr Rūdolf Šteiners paskaidro, ka šis nosacījums ir domāts tā, lai radītu pareizās attiecības starp pienākumu un baudījumu. Tad seko brīnišķīgs skološanās norādījums, brīnišķīgs jēdziens: pienākums vienmēr drīkst būt augstāks par momentānu ieguvumu veselībai. Pienākuma dēļ reizēm drīkst arī riskēt ar veselību, bet nekad baudījuma dēļ. Ja šādu skološanās nosacījumu uztver nopietni un ņem to vērā savā biogrāfijā, tad tas ved pie milzīgas spēku ekonomijas. Tad mācās baudīt tā, ka baudījums kļūst par spēka avotu darbam, tā ka savus pienākumus var veikt lietišķi un raiti, jo tie tev pieder un tiem tiešām ir jātiec paveiktiem. Jūtot, ka tie tev pieder, tos arī atbilstoši novērtē un mācās atšķirt būtisko no nebūtiskā, un darāmo veikt ne tikai pienākuma dēļ, bet arī ar mīlestību un pārliecību.

Arī otrais nosacījums ir ļoti palīdzošs likteņa uzveikšanā. Tas pastāv tajā, ka jāmācās justies kā visas sociālās dzīves daļai. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē – Rūdolf Šteiners kā piemēru ņem bērnu, kurš ir bezkaunīgs, neuzvedas – ka skolotājam nav itin nekāda pamata dusmoties. Dabiski, ka viņš to var, bet tas neko daudz šajā gadījumā nelīdzēs, bērns no tā jaukāks nepaliks. Skolotājam tā vietā ir jājautā: kāpēc gan es esmu izturējies tā, ka bērns tika izprovocēts uz bezkaunību? Varbūt tas tomēr ir atkarīgs no manis. Tas ir, šis vingrinājums – justies kā veselā daļai, ved pie atziņas, ka arī tu pats esi likteņa nosacījums priekš citiem, tāpat kā citi ir tādi tev. Jau ikdienas dzīvē var gūt sekojošu pieredzi: ir cilvēki, ar kuriem esot kopā, tu nemitīgi grimsti zem sava līmeņa; iznāk runāt, kā parasti nerunā, gribas ātrāk iet prom. Turpretī ir citi cilvēki, ar kuriem esot kopā, tu regulāri audz pāri sev, sarunas beigās jūties pacilāts, stiprināts savā cilvēcībā, tā teikt, priecīgs ej uz mājām. Mēs esam daudz vairāk atkarīgi viens no otra, saistīti viens ar otru, nekā mēs domājam. Ja tagad strādā pie tā, lai tā mainītu savu nostāju pret otru cilvēku, lai viņam palīdzētu būt viņam pašam, tad līdz ar to sāk likteņa attiecību kārtošanu. Kāda precēta sieviete reiz man teica: es ļoti labi zinu, kas man jādara, lai mans vīrs būtu apmierināts un kas man jādara, lai viņš izietu "no rāmjiem", tas ir pilnīgi manās rokās. Jā, tā arī ir, mūsu rokās ir daudz vairāk, nekā mēs domājam. Šis otrais vingrinājums palīdz to apzināties. Kaut arī iesākumā tas vienmēr ir tikai atsevišķs moments – mums taču nav jānonāk ilgstošā stresā – ir labi vienmēr atkal tieši saskarsmē ar noteiktiem cilvēkiem mainīt pašam sevi tā – veidā, kā tu runā, varbūt nedaudz ilgāk pagaidot, lai otrs pagūtu izteikties, vai tamlīdzīgi – lai otrs var parādīt sevi no labākās puses, kaut arī agrāk tas varbūt vienmēr ir aizgājis greizi. Vai pretēji, ja pats apņemas kļūt iekšēji stabilāks un neļauties zaudēt mieru. Strādāt pie sociālās vides harmonizēšanas caur sevis paša mainīšanu, pie tam nepakļaujoties vai nepadodoties, no kā, dabiski, ir jāuzmanās – tas ir domāts.

Trešais nosacījums ir ļoti cieši saistīts ar otro, un tam savukārt arī ir liela sociāla iedarbība. Tas ir nosacījums, ka sev noskaidro: mana domāšana atspoguļo ne tikai reālu, mūžīgu, pasauli veidojošu likumsakarību; tā ir arī mana ķermeņa pārveidots dzīvības spēks. Tāpēc pareizi norītošai meditatīvai dzīvei kā blakusefekts vienmēr ir arī ķermeniska veselība. Jo var domāt slimīgi un var domāt veselīgi, var vēlē labu vai arī vēlē, lai velns tevi parauj, un tas iedarbojas. Jo domas un sajūtas ir realitātes, un par tām es esmu atbildīgs. Ja es kādu ienīstu, tad es sagrauju viņa dzīvības spēkus; ja es kādu mīlu, tad stiprinu viņa dzīvības spēkus. Tāpat kā mēs varam viens otru aizskart domās un jūtās, vienalga, vai mēs to verbalizējam vai nē, tāpat mēs daudz vairāk nekā domājam varam strādāt pie savstarpējas atveseļošanas un stabilizēšanas, ja mēs to ņemam vērā un pievēršam tam uzmanību, kā citi cilvēki dzīvo mūsu domās un mūsu jūtās. Ka kāda biogrāfija atkal tiek savesta kārtībā, tam savu devumu dod tas, ka citi cilvēki attiecīgo cilvēku cilvēka cienīgi nes savā apziņā. Tāpat kā taču strādā ar savām paša vājībām un piedod sev, un atkal dod sev iespēju, tāpat vajadzētu apieties arī ar citiem cilvēkiem, kas pieder tavai tagadējai vai pagājušajai dzīvei. Arvien vairāk izstrādājot savu paša biogrāfiju tā, ka cilvēki var būt klāt tavā domāšanā un jūtās veselīgā veidā, šis tas tiek nolikts pareizā vietā, pareizi izdomāts, pārveidots, atveseļots. Ar šābrīža problēmām tam nemaz nav uzreiz jāizdodas; bet

liela vērtība jau ir tam, ja mācās šo izpratnes pilno skatu mest uz pagātnes notikumiem un sākt tur, kas ir jau vistālāk no jums, un tad nākt arvien tuvāk, līdz pat tagadnei.

Tad var kaut ko iesākt arī ar ceturto nosacījumu. Rūdolf Šteiners to raksturo tā, ka kļūst neatkarīgs no ārējas atzinības, ka iekšēji kļūst tik stiprs, ka var pastāvēt par kādu lietu, kaut arī ārēji tā neko nedotu, jā, ka var izturēt arī neizdošanās stāvokļus, vai arī nonievāšanu, atzinības trūkumu vai uzmanības nepievēršanu, jo zina: mana īstā vērtība pamatojas manī pašā; tā ir garīgi neaizskarama un neatkarīga no ārējas atzinības, paviršu viedokļu, acumirkliņu prieka uzplūdu vai neapdomātu piezīmju svārstībām. Līdz ar to biogrāfijā, tā sacīt, atrod stingru noenkurošanās vietu – savā pašā "Es esmu", savā personības kodolā. Jāstrādā ar to, lai savas dienas vadītu tā, ka iekšēji kļūst vienmēr drošāks un stabilāks, un to, kas kā reakcija nāk no ārpusēs, pieņem tieši tā, ka pašsaprotami priecājas un arī ļauj tam sevi stiprināt, ja kaut kas izdevies tiek atzīts, tomēr nekļūstot atkarīgam no šādas atzinības. Šim spēkam, ko tādējādi iemanto, var nedaudz ļaut sevi nest kādā nākamajā situācijā, kad varbūt neizdodas kaut ko paveikt, kur kaut kas neveicas, un saglabāt uzticību: viss turpinās, un nākošajā reizē viss ies labāk. Ārkārtīgi daudz melīguma un grūtību dzīvē ceļas no tā, ka ir atkarīgs no panākumiem un no citu atzinības. Sociālajā dabiski rada patiesīguma klimatu tas, ka savstarpēji vairs nesmērē medu bārdā vai...; ir atzīts, ka tas arī neko nedod. Jo ir cilvēki, kuri ļauj sevi manipulēt ar uzslavām; citus ar uzslavām manipulēt vispār nav iespējams, jo tie jau ir ieguvuši iekšējo neatkarību. Tas daudz palīdz tajā, kā mācīties ņemt dzīvi savās rokās, ja iekšējai garīgajai attīstībai mēģina dzīvot pēc šī nosacījuma.

Tad nāk piektais nosacījums, kurš ir kaut kas ļoti skaists un arī savukārt ceļas kā sekas no iepriekšējā, proti, sasniegt zināmu nelokāmību mainīgajās dzīves attiecībās: varēt būt uzticīgam noteiktiem lēmumiem, vienalga kādas krīzes nāktu, varēt izturēt un, saistīti ar to, kļūt vienmēr brīvākam apejoties ar cilvēkiem un lietām tā, ka pret visu iestājas mīlestības pilnākas, mierīgākas attiecības.

Sestais nosacījums – un tas nu biogrāfijai ir pavisam īpaši palīdzošs – ir pateicība pret visu, ar ko iznāk tikties. Tas pieder visgrūtākajam, pirmām kārtām, kad runa ir par šausmīgu pieredzi, piemēram, ko Viktors Frankls piedzīvoja koncentrācijas nometnē. Uzņemot to savā dzīvē un akceptēt īstenībā var tikai ar šo sesto nosacījumu, kuru Frankls atklāja pavisam intuitīvi, sakot: tā kā es šajā situācijā esmu iemācījies kaut ko, ko varēju iemācīties tikai šādos apstākļos, tad man arī jābūt pateicīgam par šo situāciju. Tas ir pamatmotīvs, kas palīdz saņemt rokās savu biogrāfiju, tas ir, visā, kas ar tevi gadās, jautāt: ko gan es varu no šīs ārprātīgās, smagās, problemātiskās situācijas mācīties tā, lai varētu būt pateicīgs par to, ka tā iekļaujas manā dzīvē, ka tā ir kļuvusi par daļu no mana likteņa. Kad to dara, tad pēkšņi saņem likteņa dāvanu, iepazīst iekšēju bagātību un prieku par dzīvi. Un ja jaunāki cilvēki, augoši cilvēki pārdzīvo mūsos, ka mēs mīlam dzīvi, lai kāda tā būtu, ka mums ir esamības prieks, jo mēs varam būt pateicīgi – prieks bez pateicības ir pilnīgi neiespējams, un prieka trūkums mūsu dienās sakņojas pateicības trūkumā – tad tas kļūst par uzmundrinājumu viņu pašu dzīvei.

Tad kā septīto nosacījumu – sešu nosacījumu nozīmē – Rūdolf Šteiners nosauc: pārveidot visu savas dzīves nostāju. Biogrāfijā tam sekas būtu, ka nostiprinās un padziļinās uzticēšanās un cilvēkmīlestība. Līdz ar to vienlaikus parādās aptverošas jēgas pārdzīvojums pret pašā biogrāfiju, jo kur par iekšējiem spēkiem kļūst uzticēšanās pašam sev un pasaulei un cilvēkmīlestība, tur parādās, ka garīgais cilvēks, personība, strādājot pats ar sevi un ar savu likteni, ir atradis ceļu uz sevi pašu. Tad biogrāfija ir kļuvusi par skolu, par attīstības lauku iekšējam cilvēkam, kurš ataino mūsu nākotni un kurš it kā iestaro iekšā katrā biogrāfijā.

Varbūt noslēgumā es drīkstu pie tā, ko mēģināju aprakstīt kā iespējas, atgādināt vēl kaut ko, ko mēs viegli pazaudējam no apziņas, proti, ka ideāli, ar kuriem mēs kā cilvēki saistāmies, paši ir raksturi, būtnes. Tiešai paties cilvēks ir cilvēks ar raksturu, cilvēks, kurš patiesuma ideālu īsteno kā savas būtības īpašību. Ideāli var kļūt par mūsu pašu būtības īpašībām. Tad citi saka: tu esi eņģelis; vai: tu esi mīļš – un arī sajūt mūs tā. Jāņa evaņģēlijā Kristus saka, ka viņš identificējas ar patiesību, ar mīlestību. Viņš dod mums perspektīvu nākotnei, ka mēs caur patiesības izziņu nokļūstam līdz brīvībai. Tā ka mēs varam būt droši: ja mēs iekšēji prasām padomu savas cilvēka esamības ideāliem, tad šis slepenais biogrāfijas padomdevējs ir šī būtne, kas par sevi ir teikusi: Es esmu patiesība. Pilnība, kas mums cilvēkiem ir nākotnes perspektīva, Kristus būtībai ir realitāte. Ja pievieno vēl šo domu, tad arī var saprast, kāpēc tieši ideāli mums var dot tik ārkārtīgu spēku. Jo tas nav tikai *mūsu* cilvēciskais spēks un cieņa, kas līdz ar to attīstās, ne tikai *mūsu* iekšējā drošība, *mūsu* būtība, kas līdz ar to kļūst stipra, bet gan mūsu būtībā līdzī iesniedzas Kristus spēks. Mūsu ikdienas realitātē mūsos līdzī dzīvo vēl kaut kas augstāks, kas mūs pavada, nes un balsta, un – ja mēs jautājam un ļaujam sevi inspirēt šiem ideāliem – palīdz mums pašiem saņemt savu dzīvi rokās.*

* Tulkojis Edgars Grīnis, Ādažu Brīvā valdorfskola